

190. Bijbelstudie over de LOSSING VAN DE EERSTGEBORENE PID'YON HABEN

פדיון הבן

Er zijn maar weinig bijbelteksten waarin de Joodse identiteit van Yeshua haMashiach [Jezus Christus] zo duidelijk naar voren komt als Lucas 2:21-39. Daar staat: *“En toen acht dagen vervuld waren, zodat zij Hem moesten besnijden, ontving Hij ook de naam Yeshua [Jezus], die door de engel genoemd was, eer Hij in de moederschoot was ontvangen. En toen de dagen hunner reiniging naar de wet van Moshe [Mozes] vervuld waren, brachten zij Hem naar Jeruzalem om Hem de Eeuwige voor te stellen, gelijk geschreven staat in de wet van de Eeuwige: Al het eerstgeborene van het mannelijke geslacht zal heilig heten voor de Eeuwige, en om een offer te brengen overeenkomstig hetgeen in de wet van de Eeuwige gezegd is, een paar tortelduiven of twee jonge duiven. En zie, er was een man te Jeruzalem, wiens naam was Shim'on [Simeon], en deze man was rechtvaardig en vroom, en hij verwachtte de vertroosting van Israël, en de Ruach haQodesh [Heilige Geest] was op hem. En hem was door de Ruach haQodesh een G'dsspraak gegeven, dat hij de dood niet zou zien, eer hij de Mashiach van de Eeuwige gezien had. En hij kwam door de Ruach in de tempel. En toen de ouders het kind Yeshua binnenbrachten om met Hem te doen overeenkomstig de gewoonte der wet, nam ook hij het in zijn armen en hij loofde G'd en zeide: Nu laat Gij, Eeuwige, Uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw woord, want mijn ogen hebben Uw Heil (Hebreeuws: ישועתך Yeshuat'cha) gezien, dat Gij bereid hebt voor het aangezicht van alle volken: licht tot openbaring voor de heidenen en heerlijkheid voor Uw volk Israël. En Zijn vader en Zijn moeder stonden verwonderd over hetgeen van Hem gezegd werd. En Shim'on zegende hen en zeide tot Mir'yam [Maria], Zijn moeder: Zie, deze is gesteld tot een val en opstanding van velen in Israël en tot een teken, dat weersproken wordt - en door uw eigen ziel zal een zwaard gaan -, opdat de overleggingen uit vele harten openbaar worden. Ook was daar Chana [Hanna], een profetes, een dochter van Fanu'el [Fanuël], uit de stam Asher [Aser]. Zij was op hoge leeftijd gekomen, nadat zij met haar man na haar huwelijksdag zeven jaren had geleefd, en nu was zij weduwe, ongeveer vierentachtig jaar oud, en zij diende G'd onafgebroken in de tempel, met vasten en bidden, nacht en dag. En zij kwam op datzelfde ogenblik daarbij staan, en zij loofde mede G'd en sprak over Hem tot allen, die voor Jeruzalem verlossing verwachtten. En toen zij alles volbracht hadden, wat volgens de wet van de Eeuwige te doen was, keerden zij terug naar Galilea, naar hun stad Natzeret [Nazaret].”* (NBG-vertaling).

Acht dagen na Zijn geboorte ontving de eerstgeboren zoon van Mir'yam [Maria] de naam Yeshua, die de engel Gav'ri'el [Gabriël] al had genoemd nog voordat Hij in de moederschoot was, bij de מילה ברית B'rit Mila [besnijdenis], die Hij onderging overeenkomstig het gebod: *“Op de achtste dag zal het vlees van zijn voorhuid besneden worden.”* (ויקרא Vayiq'ra [Leviticus] 12:3, NBG).

Na de geboorte van Yeshua was Mir'yam 40 dagen onrein, en toen de periode van haar reiniging naar de Tora van Moshe verstreken was ging Mir'yam met haar man Yosef en het kind naar Yerushalayim [Jeruzalem] om de offerdieren naar de Kohen [priester] te brengen en hem voor haar de verzoeningsrite te voltrekken zodat zij weer rein was, gelijk geschreven staat in de Tora van Adonai: *“Wanneer een vrouw moeder wordt en een kind van het mannelijk geslacht baart, dan zal zij zeven dagen onrein zijn; als in de tijd van haar maandelijksse afzondering zal zij onrein zijn. ... Drieëndertig dagen zal zij blijven in het reinigingsbloed; niets heiligs zal zij aanraken, naar het heiligdom zal zij niet komen, totdat de dagen van haar reiniging vervuld zijn. ... Als de dagen van haar reiniging vervuld zijn, zal zij voor een zoon of voor een dochter een eenjarig schaap ten brandoffer, en een jonge duif of tortelduif ten zondoffer, naar de ingang van de Mish'kan [tabernakel] tot de Kohen [priester] brengen. Deze zal het voor het aangezicht van Adonai offeren en over haar verzoening doen; dan zal zij rein zijn van haar bloedvloeiing. Dit is de wet voor haar die gebaard heeft, hetzij het een kind van het mannelijk of*

van het vrouwelijk geslacht betreft. Indien echter haar vermogen niet toereikend is voor een stuk kleinvee, dan zal zij twee tortelduiven of twee jonge duiven nemen: de ene ten brandoffer en de andere ten zondoffer, en de Kohen [priester] zal over haar verzoening doen, en zij zal rein zijn.” (ויקרא Vayiq'ra [Leviticus] 12:2,4 en 6-8, NBG-vertaling).

Mir'yam en Yosef brachten twee duiven naar de tempel omdat ze zich blijkbaar geen schaap konden permitteren, zoals blijkt uit vers 24 van Lucas 2: “Ook wilden ze het offer brengen dat de wet van de Eeuwige voorschrijft: een koppel tortelduiven of twee jonge gewone duiven.” (NBV). In de daaraan voorafgaande verzen 22 en 23 lazen wij, dat daar behalve het reinigingsoffer, dat een moeder na iedere geboorte moest brengen, ook nog een aparte verplichting bij kwam in geval haar eerstgeborene een zoon was, namelijk פִּדְיוֹן הַבֵּן Pid'yon haBen, de lossing van de eerstgeborene: “Toen de tijd was aangebroken dat ze zich overeenkomstig de wet van Moshe [Mozes] rein moesten laten verklaren, brachten ze Hem naar Jeruzalem om Hem aan de Eeuwige aan te bieden, zoals is voorgeschreven in de wet van de Eeuwige: Elke eerstgeboren zoon moet aan de Eeuwige worden toegewijd.” (NBV).

Lucas verwijst hier o.a. naar Exodus 13, waar ik straks nog uitgebreid op terug zal komen. Toch waarom moest de eerstgeboren zoon aan de Eeuwige worden toegewijd? Wordt dit nog steeds gedaan? En geldt dit ook voor de eerstgeboren zoon van de gelovigen uit de volken? Wel, daar gaat deze bijbelstudie over.

Het volk Israël als eerstgeboren zoon van de Eeuwige

De eerstgeboren zoon bezat in het oude Midden-Oosten een unieke status. Hij was de trots van zijn vader, die hem daarom ook voortrok en hem zegende. Wij kennen dit vanuit het verhaal van Ya'aqov [Jakob] en Ezav [Ezau], waarin Ezav zijn eerstgeboorterecht aan zijn broer verkocht voor een bord linzensoep en Ya'aqov op slinkse wijze de zegen van zijn vader verwierf. Het eerstgeboorterecht, in het Hebreeuws בכורה b'chora genaamd, hield in, dat de eerstgeboren zoon na de dood van zijn vader het hoofd van de familie werd en dubbel zoveel erfde als de anderen. Dit vinden wij terug in דְּבָרִים D'varim [Deuteronomium] 21:15-17, waar Moshe [Mozes] een duidelijke uitleg over het eerstgeboorterecht geeft: “Wanneer een man twee vrouwen heeft, van wie hij de ene bemint en de andere niet, en zij hebben hem zonen gebaard, zowel de beminde als de niet-beminde en de eerstgeboren zoon is van de niet-beminde, dan mag hij, wanneer hij zijn bezit aan zijn zonen vermaakt, aan de zoon der beminde niet het eerstgeboorterecht geven ten nadele van de zoon der niet-beminde, de eerstgeborene. Maar de eerstgeborene, de zoon van de niet-beminde, moet hij erkennen door hem een dubbel deel te geven van alles wat het zijne zal blijken te zijn, want deze is de eersteling van zijn kracht: hem behoort het eerstgeboorterecht!” (NBG-vertaling).

De Tora spreekt over het volk Israël als G'ds eerstgeboren zoon, want Hij had nooit eerder een volk voor Zichzelf verwekt. Daarom zegt Moshe tegen de Israëlieten: “Gij zijt kinderen van de Eeuwige, uw G'd! ... Want zijt een volk, dat de Eeuwige, uw G'd, heilig is, en u heeft de Eeuwige uitverkoren om Hem een eigen volk te zijn uit al de volken, die op de aardbodem wonen!” (דְּבָרִים D'varim [Deuteronomium] 14:1 en 2). Dus in deze zin worden de Israëlieten als kinderen G'ds door Hem als Zijn eerstgeboren zoon beschouwd. Het is duidelijk dat de Eeuwige het zo ziet als we הוֹשֵׁעַ Hoshea [Hosea] 11:1 lezen, waar Hij zegt: “Toen Israël een kind was, heb Ik het liefgehad, en uit Egypte heb Ik Mijn zoon geroepen.”

Hij doelt daarmee op שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 4:21-23, waar Hij Moshe de Farao laat dreigen met de dood van de eerstgeborenen van Egypte in geval van een weigering de Israëlieten uit de slavernij te laten gaan, die Hij als Zijn eerstgeboren zoon beschouwt: “En de Eeuwige zeide tot Moshe: Nu jij gaat terugkeren naar Egypte, zie toe, dat jij voor het aangezicht van Farao al de wonderen doet, die Ik in uw macht gesteld heb. Maar Ik zal zijn hart verharden, zodat hij het volk niet zal laten gaan. Dan zult jij tot Farao zeggen: Zo zegt de Eeuwige: Israël is Mijn eerstgeboren zoon; daarom zeg Ik u: laat Mijn zoon gaan, opdat hij Mij diene; zoudt jij echter weigeren hem te laten gaan, dan zal Ik uw eerstgeboren zoon doden!” (NBG-vertaling).

Dat de Eeuwige het eerstgeboorterecht aan Zijn volk Israël heeft verleend, blijkt ook uit de opsomming van de privileges, die Sha'ul [Paulus] in zijn brief aan de Romeinen schrijft: “Immers, zij zijn Israëlieten, hunner is de aanneming tot zonen en de heerlijkheid en de verbonden en de

wetgeving en de eredienst en de beloften, hunner zijn de vaders en uit hen is, wat het vlees betreft, de Mashiach, die is boven alles, G'd, te prijzen tot in eeuwigheid! Amen!" (Romeinen 9:4-5, NBG-vertaling). Blijkbaar heeft de Farao de dreiging niet serieus genomen, want hij liet de Israëlieten niet gaan, met alle gevolgen van dien.

De dood van de eerstgeborenen van Egypte

"En Moshe [Mozes] zeide: Zo zegt de Eeuwige: te middernacht ga Ik door het midden van Egypte. Dan zal iedere eerstgeborene in het land Egypte sterven, van de eerstgeborene van Farao, die op zijn troon zou zitten, tot de eerstgeborene van de slavin achter de handmolen, ook alle eerstgeborenen van het vee. En er zal een luid gemjammer zijn in het gehele land Egypte, zoals er nooit is geweest en zoals er nooit meer zal zijn." (שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 11:4-6). - "Want Ik zal in deze nacht het land Egypte doortrekken en alle eerstgeborenen, zowel van mens als dier, in het land Egypte slaan en aan alle goden van Egypte zal Ik gericht oefenen, Ik, de Eeuwige!" (שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 12:12). - "En te middernacht sloeg de Eeuwige iedere eerstgeborene in het land Egypte, van de eerstgeborene van Farao, die op zijn troon zou zitten, tot de eerstgeborene van de gevangene, die in de kerker was, benevens alle eerstgeborenen van het vee. En Farao stond des nachts op, hij en al zijn dienaren en alle Egyptenaren; en er was een luid gemjammer in Egypte; want er was geen huis, waarin geen dode was." (שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 12:29-30, NBG-vertaling).

De 10^e en laatste plaag was een directe aanval op de Farao zelf, die door de Egyptenaren als een god vereerd werd en waarvan zij dachten dat hij een incarnatie was van o.a. Osiris, de schenker van het leven, maar nu bleek hij niet eens in staat te zijn om het leven van zijn eigen zoon te redden en machteloos te staan tegen de dood van alle eerstgeborenen in Egypte. Het was niet alleen erg pijnlijk voor hem om zijn eigen kind te verliezen, maar ook om daarmee zijn eigen goddelijke status te verliezen.

Ook de positie van Osiris zelf werd door de dood van alle eerstgeborenen ernstig aangetast. Osiris was immers de heerser over het dodenrijk en hij was het die bepaalde wie in het dodenrijk neerdaalde en wanneer, niemand anders! Volgens de Egyptische mythologie moest elke dode voor de troon van Osiris verschijnen. Hier zou zijn hart gewogen worden tegen de Veer van de Waarheid. Als de dode een goed leven had geleid, was het hart lichter en mocht hij van Osiris het hiernamaals betreden, maar als het hart door alle zonden zwaarder was dan de veer, werden het hart en de dode door een monster opgevreten. Thoth, de god van de maan en de magie, trad in de onderwereld op bij het wegen van het hart, noteerde het oordeel van Ma'at, de godin van de orde, en bracht de overledene tot bij Osiris. Osiris was het dus gewend om in het dodenrijk op de rechterstoel te zitten, maar nu bleek dat niet hij degene was, die het laatste woord over de dood had, maar de G'd van Israël! Dat was een onbeschrijflijke vernedering voor deze afgod.

Niet alleen Osiris, maar ook zijn vrouw Isis, de godin van het leven, werd door de 10^e plaag behoorlijk in verlegenheid gebracht. Isis komt op doodskisten tezamen met Nephtys voor, waar zij met uitgespreide vleugels de doden beschermt en hun levensadem schenkt. Bij de 10^e plaag bleek zij echter niet in staat te zijn om de eerstgeborenen te beschermen, noch om hen na hun dood nieuwe levensadem in te blazen. Met deze laatste plaag werd ook haar zoon Horus buiten spel gezet, want de opvolger van de Farao was al naar het dodenrijk afgedaald nog voordat de oude Farao overleden was, zodat het voor Horus op dat moment onmogelijk was om naar het lichaam van de volgende Farao over te gaan. Door alle eerstgeborenen in het land Egypte te doden, van de kroonprins tot de oudste zoon van de geringste slaaf (hoofdstuk 11, vers 5) en de oudste zoon van de gevangene in de kerker (hoofdstuk 12, vers 29), liet de G'd van Israël zien dat alleen hij de absolute controle had over leven en dood.

Toch roept dit ook vragen op. Waarom heeft de Eeuwige het toegelaten dat de engel des doods ook de eerstgeborenen van de slaven en de eerstgeborenen van de gevangenen heeft gedood? De medeslaven uit andere volken hebben de Israëlieten toch nooit verdrukt, want zij deelden immers hetzelfde lot. Dat ook hun oudste zonen op dezelfde manier stierven als die van hun Egyptische onderdrukkers lijkt daarom niet rechtvaardig, maar nog veel onbegrijpelijker lijkt de dood van de oudste zonen van de gevangenen in de kerker. Een kind van een gevangene stond in de sociale hiërarchie namelijk lager dan het kind van een slavin. Dit vereist

nadere uitleg. Wel, Rashi geeft die uitleg door te stellen dat ook de slaven en de gevangenen net als de Egyptenaren afgodendienaars waren. Volgens Rashi was het doden van ook hun eerstgeborenen daarom noodzakelijk zodat zij niet achteraf konden zeggen dat zij door hun eigen goden gered werden om hun vernederingen te wreken en de Egyptenaren te straffen. Wij mogen nooit vergeten, dat achter alle afgoden gewoon demonen zitten, en die heeft de Eeuwige aangepakt en afgestraft! Aan alle afgoden in Egypte, dus niet alleen die van de Egyptenaren, maar ook die van de slaven en krijgsgevangenen uit andere volken, die zich in Egypte bevonden, had de Eeuwige Zijn strafgerichten geoefend. Deze goden waren volkomen machteloos en niet in staat om de plagen af te wenden.

Als de Farao Moshe's ernstige waarschuwing ter harte had genomen, dat de Eeuwige bij voortdurende weigering alle eerstgeborenen van Egypte zou doden, en Israël had losgelaten, dan zou niet alleen zijn eigen eerstgeboren zoon en troonopvolger, maar ook die van alle anderen gespaard zijn gebleven!

Het ontzien van de eerstgeborenen van Israël

De enigen die wel gespaard werden toen הַמַּשְׁחִית haMash'chit [de vernietiger], ook wel de engel des doods genoemd, door Egypte ging, waren de eerstgeborenen van Israël. De Eeuwige zette hen apart door de naleving van enkele instructies tijdens de laatste plaag, die Moshe aan de oudsten van zijn volk meedeelde: *“Elke familie moet een lam of een bokje kiezen, zei hij, en dat moet geslacht worden als pesachoffer. Laat ieder daarna een bos majoraantakken nemen, die in de schaal met bloed dopen en het bloed aan de bovendorpel en aan de beide deurposten strijken. Ga dan tot de morgen de deur niet uit, want de Eeuwige zal door Egypte heen gaan om het te straffen. Maar ziet Hij bij een deur bloed aan de bovendorpel en aan de posten, dan zal Hij die deur voorbijgaan, Hij zal de doodsengel geen toestemming geven om uw huizen binnen te gaan en u te treffen!”* (שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 12:21-23, NBV).

Elk jaar moeten de Israëlieten van alle toekomstige generaties deze gebeurtenis herdenken, dat de engel des doods de huizen met het bloed van het lam aan de deurposten oversloeg zodat de eerstgeborenen van Israël niet het slachtoffer werden van de straf, die de Eeuwige aan de eerstgeborenen van Egypte liet voltrekken. Daarom blijft het gebruik van de seideravond voor altijd van kracht: *“En wanneer uw zonen tot u zeggen: Wat betekent deze dienst van u, dan zult gij zeggen: Het is een pesachoffer voor de Eeuwige, die in Egypte aan de huizen der Israëlieten voorbijging, toen Hij de Egyptenaren sloeg, maar onze huizen spaarde!”* (שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 12:21-23, NBG-vertaling).

De apostel Sha'ul [Paulus] schreef in dit verband over Moshe: *“Door zijn geloof liet hij het pesachfeest vieren, en de deurposten met bloed besprenkelen opdat de doodsengel hun eerstgeborenen geen haar zou krenken!”* (לְבָרִים Iv'rim [Hebreeën] 11:28, NBV). Groot Nieuws Bijbel: *“Door zijn geloof heeft hij het pesachfeest ingesteld en het bloed op de deurposten laten aanbrengen, zodat de engel van de dood de eerstgeborenen van mens en dier bij de Israëlieten niet zou treffen!”*

Opdracht tot de heiliging van de eerstgeborenen

Omdat de Eeuwige de mannelijke eerstgeborenen van de Israëlieten gespaard heeft bij de tiende plaag, eiste Hij hen van hun ouders op om hen aan Hem af te staan voor Zijn dienst: *“De Eeuwige sprak tot Moshe [Mozes]: Heilig Mij alle eerstgeborenen, die onder de Israëlieten het eerst uit een moederschoot voortkomen, zowel van mens als van dier; zij zijn Mijn eigendom. Toen zeide Moshe tot het volk: Gedenkt deze dag, waarop gij uit Egypte, uit het diensthuis, gegaan zijt; want met een sterke hand heeft de Eeuwige u daaruit geleid!”* (שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 13:1-3). - *“De eerstgeborene van uw zonen zult gij Mij geven. Evenzo zult gij doen met uw runderen en met uw kleinvee: zeven dagen zullen zij bij de moeder blijven, op de achtste dag zult gij ze Mij geven.”* (שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 22:29-30).

Ter herinnering aan hun redding en in dankbaarheid daarvoor, moeten de eerstgeborenen van G'ds volk geheiligd worden als Zijn bijzonder eigendom. Als de Eeuwige echt voor ons op de eerste plaats komt en wij Zijn liefdevolle verzorging, steun en bescherming elke dag opnieuw

in ons leven mogen ervaren, dan behoren wij het eerste en het beste aan Hem af te staan, hetgeen ons het dierbaarst en kostbaarst is. Als wij bereid zijn aan Hem af te staan waar wij het meest van houden, onze eerstgeboren zoon, dan zal hieruit blijken dat wij G'd boven alles liefhebben. Wij hebben alle redenen om ook onszelf en alles wat wij hebben aan G'd te geven, die zelfs Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar Hem omwille van ons allen heeft prijsgegeven! (Romeinen 8:32).

Oprichting tot de lossing van de eerstgeborenen

“Wanneer dan de Eeuwige u gebracht heeft naar het land der Kanaänieten, zoals Hij u en uw vaderen gezworen heeft, en het u gegeven heeft, dan zult gij al wat het eerst uit de moederschoot voortkomt, de Eeuwige wijden; ook van elke eerste worp van het vee dat gij hebt, zullen de mannelijke dieren voor de Eeuwige zijn. Maar elk eerste ezelsveulen zult gij lossen met een stuk kleinvee; of, indien gij het niet lost, zult gij het de nek breken. Iedere menselijke eerstgeborene onder uw zonen echter zult gij lossen. En wanneer uw zoon u later zal vragen: Wat betekent dat? dan zult gij tot hem zeggen: Met een sterke hand heeft de Eeuwige ons uit Egypte, uit het diensthuis, geleid. Want toen Farao bezwaar maakte ons te laten gaan, doodde de Eeuwige alle eerstgeborenen in het land Egypte, zowel de eerstgeborenen der mensen als die van het vee. Daarom ben ik gewoon alle mannelijke dieren, die het eerst uit de moederschoot voortkomen, de Eeuwige te offeren, terwijl ik alle eerstgeborenen mijner zonen los.” (שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 13:11-15, NBG).

“Alles wat het eerst uit de moederschoot voortkomt, is Mijn eigendom, en al uw vee van het mannelijk geslacht, dat de eerstgeboorte is van een rund of van een stuk kleinvee. Maar de eerstgeboorte van een ezel zult gij lossen voor een stuk kleinvee; indien gij het niet lost, zult gij het de nek breken. Iedere eerstgeborene van uw zonen zult gij lossen, en men zal niet met ledige handen voor Mijn aangezicht verschijnen.” (שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 34:19-20, NBG).

De eerstgeborenen van het mannelijk geslacht van mens en dier moesten aan de Eeuwige afgestaan worden: de zonen voor de dienst in het heiligdom en de lammetjes, geitjes en kalfjes om geofferd te worden. De eerstgeborenen van de onreine dieren moesten echter vervangen worden door reine dieren of men moest hen de nek breken en de eerstgeborenen van de onreine mensen moesten vervangen worden door reine mensen of vrijgekocht worden, maar volstrekt niet geofferd zoals de heidenen deden. Dit vervangen of vrijkopen noemde men 'lossen'. Tegen betaling van een bepaald bedrag waar ik straks nog nader op in zal gaan, werden zij dus vrijgesteld van de dienst in het heiligdom.

De Levieten in de plaats van de eerstgeborenen

Zoals bijvoorbeeld lammeren werden geofferd in plaats van de eerstgeboren veulens, zo namen de Levieten de plaats in van de eerstgeborenen van alle overige stammen: *“En de Eeuwige sprak tot Moshe [Mozes]: Zie, Ik zelf neem uit de Israëlieten de Levieten in plaats van alle eerstgeborenen der Israëlieten, die het eerst uit de moederschoot voortkomen, opdat de Levieten Mijn eigendom zijn, Want alle eerstgeborenen zijn Mijn eigendom. Ten dage, dat Ik alle eerstgeborenen in het land Egypte sloeg, heiligde Ik Mij alle eerstgeborenen in Israël, zowel van mens als van dier; zij zijn Mijn eigendom; Ik ben de Eeuwige! En de Eeuwige sprak tot Moshe in de woestijn Sinai: Tel de Levieten naar hun families en geslachten; allen die van het mannelijk geslacht zijn, van één maand oud en daarboven, die zult gij tellen. Toen telde Moshe hen naar het bevel van de Eeuwige, zoals geboden was.”* (בְּמִדְבָּר B'mid'bar [Numeri] 3:11-16).

“Aldus zult gij de Levieten uit de Israëlieten afzonderen, opdat de Levieten Mijn eigendom zijn. Eerst daarna zullen de Levieten naar binnen gaan om bij de tent der samenkomst dienst te doen; gij zult hen reinigen en hen als een beweegoffer bewegen. Want zij zullen uit de Israëlieten Mij onvoorwaardelijk geschonken zijn; Ik heb hen voor Mij genomen in de plaats van alles wat het eerst uit de moederschoot voortkomt, van alle eerstgeborenen onder de Israëlieten. Want alle eerstgeborenen onder de Israëlieten, zowel van mens als van dier, zijn Mijn eigendom; op de dag dat Ik alle eerstgeborenen in het land Egypte sloeg, heb Ik hen Mij geheiligd, en Ik nam de Levieten in de plaats van alle eerstgeborenen onder de Israëlieten.” (בְּמִדְבָּר B'mid'bar [Numeri] 8:14-18; beide citaten uit de NBG-vertaling).

De reden waarom de Eeuwige zich de Levieten heeft verkoren tot de dienst bij de Mish'kan in plaats van de eerstgeborenen, die in de gezinnen gewoonlijk het meest bemind en in aanzien waren is, omdat zij niet gearzeld hadden het zwaard te hanteren tegen hun eigen broeders en aan Moshe en de Eeuwige trouw bleven bij de zonde met het gouden kalf, waarmee het hele volk afgoderij pleegde bij de berg Horeb. Omdat de gehele stam Levi de zaak van de Eeuwige tot Zijn zaak had gemaakt en als enige voor Hem had gekozen werd hij waardig bevonden om de dienst in het heiligdom te verrichten. Daarom heeft G'd de gehele stam Levi uitverkoren om de eerstgeborenen van de andere stammen te vervangen.

Bij het lezen van de bovenstaande teksten viel mij op, dat volgens Numeri 3:16 alle Levieten van het mannelijke geslacht van één maand oud en daarboven geteld moesten worden terwijl van de andere stammen in Numeri 1:2 slechts de weerbare mannen van twintig jaar en ouder geteld werden. Vanwaar dit verschil? Wel, dat heeft alles met de Pid'yon haBen te maken, de lossing van de eerstgeborene, die overeenkomstig Numeri 18:16 pas op de 31e dag na zijn geboorte kan plaatsvinden: *“Zodra een eerstgeborene een maand oud is, moet je hem laten vrijkopen voor een vast bedrag van vijf sheqel zilver, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, twintig gera per sheqel!”* (NBV). Dat een jongetje minimaal één maand oud moet zijn om in aanmerking te komen voor de lossing, is vanwege het feit, dat het in vroegere tijden nog zeer de vraag was of het überhaupt de eerste maand zou halen. De kindersterfte was toen namelijk zo groot, dat dit helemaal niet zo vanzelfsprekend was. Vandaar dat de lossing van Yeshua volgens Lucas 2:22-23 gecombineerd kon worden met het reinigingsritueel van zijn moeder na de voorgeschreven periode van veertig dagen.

Betaling van de losprijs

“Toen zeide de Eeuwige tot Moshe [Mozes]: Tel alle mannelijke eerstgeborenen der Israëlieten van één maand oud en daarboven, en neem het aantal hunner namen op, en gij zult voor Mij de Levieten nemen in plaats van alle eerstgeborenen onder de Israëlieten, evenals het vee der Levieten in plaats van alle eerstgeborenen onder het vee der Israëlieten. Toen telde Moshe, zoals de Eeuwige hem geboden had, alle eerstgeborenen onder de Israëlieten. Alle mannelijke eerstgeborenen, overeenkomstig het aantal namen, van een maand oud en daarboven, bleken bij telling te zijn tweeëntwintigduizend tweehonderd drieënzeventig. Toen sprak de Eeuwige tot Moshe: Neem de Levieten in plaats van alle eerstgeborenen onder de Israëlieten, evenals het vee der Levieten in plaats van hun vee, opdat de Levieten Mijn eigendom zijn; Ik ben de Eeuwige. Als losgeld voor de tweehonderd drieënzeventig eerstgeborenen der Israëlieten, die het getal der Levieten te boven gaan, zult gij voor ieder per hoofd vijf sheqel nemen, naar de heilige sheqel zult gij het nemen (deze sheqel is twintig gera) en dat geld zult gij aan Aharon [Aäron] en zijn zonen geven als het losgeld voor diegenen onder hen, die het getal der Levieten te boven gaan. Toen nam Moshe het losgeld van degenen die het getal van hen, die door de Levieten waren losgekocht, te boven gingen; van de eerstgeborenen der Israëlieten nam hij het geld, duizend driehonderd vijfenzeestig sheqel naar de heilige sheqel, en Moshe gaf het losgeld aan Aharon en zijn zonen naar het bevel van de Eeuwige, zoals de Eeuwige aan Moshe geboden had.” (במדבר B'mid'bar [Numeri] 3:40-51, NBG-vertaling).

“En de Eeuwige sprak tot Aharon [Aäron]: Zie, Ik zelf geef u de verzorging van Mijn heffingen; wat al de heilige gaven der Israëlieten betreft, die geef Ik u en uw zonen tot een gewijd deel, tot een altoosdurende inzetting ... Alles, wat het eerst uit de moederschoot voortkomt van al wat leeft, hetgeen zij de Eeuwige aanbieden, zowel van mensen als van dieren, zal voor u zijn; alleen zult gij de eerstgeborenen der mensen laten loskopen, ook zult gij de eerstgeborenen van de onreine dieren laten loskopen. Wat zijn losprijs aangaat, gij zult hen, zodra zij een maand oud zijn, laten loskopen volgens uw schatting tegen een bedrag van vijf sheqel naar de heilige sheqel; deze bedraagt twintig gera.” (במדבר B'mid'bar [Numeri] 18:8 en 15-16, NBG).

De eerstgeborenen van Israël werden dus geteld van één maand en ouder. We kunnen er dus van uitgaan, dat met name de eerstgeborenen geteld werden, die door de Eeuwige geheiligd werden toen de engel des doods de huizen van de Egyptenaren binnenging en die de uittocht uit Egypte dus nog meegemaakt hebben. Door G'ds voorzienigheid woog het totale aantal van de getelde Levieten en dat van de eerstgeborenen van de overige stammen tamelijk tegen elkaar op. In dit geval hoefden dus alleen de 273 eerstgeborenen die het getal van de Levieten

te boven gingen tegen betaling van 5 zilveren sheqalim gelost worden, maar vanaf dat moment wel alle mannelijke eerstgeborenen jongetjes van Israël tot op heden.

Voor een ieder die in Hem gelooft heeft Yeshua de losprijs duur betaald met Zijn eigen bloed. Daarom zei Sha'ul [Paulus] nadrukkelijk tegen de oudsten van de Qehila [gemeente] te Efeze: *“Leef als herders voor de gemeente van G'd, die Hij door het bloed van Zijn eigen Zoon heeft verkregen!”* (מִפְעֻלוֹת Mif'alot [Handelingen] 20:28, Het Boek). Ook Keifa [Petrus] heeft het in zijn eerste brief over de losprijs, waarmee onze Losser Yeshua ons vrijgekocht heeft: *“Wetende dat gij niet met vergankelijke dingen, zilver of goud, zijt vrijgekocht van uw ijdele wandel, die u van de vaders overgeleverd is, maar met het kostbare bloed van de Mashiach, als van een onberispelijk en vlekkeloos lam. Hij was van tevoren gekend, voor de grondlegging der wereld, doch is bij het einde der tijden geopenbaard ter wille van u, die door Hem gelooft in G'd, die Hem opgewekt heeft uit de doden en Hem heerlijkheid gegeven heeft, zodat uw geloof tevens hoop is op G'd.”* (1 Petrus 1:18-21, NBG-vertaling).

Het bloed van het pesachlam heeft het leven van de eerstgeborenen zonen van Israël gered en hen apart gezet en heeft daarmee de bevrijding van het hele volk uit de slavernij in Egypte mogelijk gemaakt. Zo heeft ook het bloed van Yeshua, het Lam van G'd, ons Pesachlam, het leven van de eerstgeborenen van de gehele mensheid gered en hen apart gezet en heeft daarmee de bevrijding uit de slavernij van de zonde mogelijk gemaakt.

Deze eerstgeborenen zijn de gelovige Joden en de gelovigen uit de volken, want: *“Intussen weten wij dat voor wie G'd liefhebben, alles zich ten goede keert, voor hen die volgens Zijn raadsbesluit geroepen zijn. Want wie Hij tevoren heeft gekend, heeft Hij ook tevoren bestemd om gelijkvormig te zijn aan het beeld van Zijn Zoon, opdat deze de eerstgeborene zou zijn onder vele broeders.”* (Romeinen 8:28-29). *“Want gij zijt allen zonen van G'd, door het geloof, in de Mashiach Yeshua. Want gij allen, die in de Mashiach gedoopt zijt, hebt u met de Mashiach bekleed!”* (Galaten 3:26-27, NBG-vertaling).

Door de doop in Yeshua zijn wij één met Hem geworden en zijn als het ware omhuld door Hem. Sterker nog, Hij leeft in ons! Sha'ul schrijft: *“Ikzelf leef niet meer, maar Mashiach leeft in mij! Mijn leven hier op aarde leef ik in het geloof in de Zoon van G'd, die mij heeft liefgehad en Zich voor mij heeft prijsgegeven.”* (Galaten 3:26-27, NBV).

Yeshua is de eerstgeborene onder vele broeders en door hun wedergeboorte worden ook zij als eerstgeborenen gerekend, want doordat zij één met Hem geworden zijn, Zijn evenbeeld zijn, en Hij in hen leeft, laat Hij hen delen in Zijn status als eerstgeborene Zoon en voegt hen bij de 'gemeente van eerstgeborenen' zoals geschreven staat: *“Maar gij zijt genaderd tot de berg Sion, tot de stad van de levende G'd, het hemelse Jeruzalem, en tot tienduizendtallen van engelen, en tot een feestelijke en plechtige vergadering van eerstgeborenen, die ingeschreven zijn in de hemelen, en tot G'd, de Rechter over allen, en tot de geesten der rechtvaardigen, die de voleinding bereikt hebben, en tot Yeshua, de middelaar van een nieuw verbond, en tot het bloed der besprenging, dat krachtiger spreekt dan Abel.”* (עִבְרִיִּים Ivrim [Hebreeën] 12:22-24).

De lossing van Yeshua

We gaan even terug naar de lossing van Yeshua, waar deze studie mee begon. Zowel Zijn moeder Mir'yam [Maria] alsook Zijn pleegvader Yosef [Jozef] maakten geen deel uit van de stam Levi, maar behoorden tot de stam Yehuda [Juda] en daarom moest Yeshua net als alle andere eerstgeborenen gelost worden. Gezien het feit, dat Lucas Zijn lossing en het brengen van het reinigingsoffer als het ware in één adem heeft genoemd, kunnen wij concluderen, dat zij beide verplichtingen blijkbaar bij één bezoek aan de tempel gecombineerd hebben. Behalve de twee genoemde duiven als reinigingsoffer zullen ze daarom ook ongetwijfeld de voor de Pid'yon haBen vereiste vijf zilveren sheqalim naar de tempel gebracht hebben. Wat dat betreft verliep dus alles heel gewoon en verschilde Zijn lossing niet van die van alle andere eerstgeborenen. En toch is dit een zeer ongewoon gebeuren geweest.

Ten eerste was het eigenaardig, dat Zijn aardse ouders met de lossing veertig dagen hebben gewacht en Hem pas op de dag waarop Zijn moeder het reinigingsoffer moest brengen, naar de tempel hebben gebracht, terwijl zij de plechtigheid van de lossing ook op de 31^e dag in Nazaret konden laten voltrekken door een lokale Kohen [priester]. Normaal gesproken overhandigde men de losprijs aan de priester in de plaats waar men woonachtig was, want zoals we hebben

gezien was het nergens in de Tora voorgeschreven, dat men daarvoor speciaal naar de tempel in Jeruzalem moest gaan. Het was dus zeer ongebruikelijk, maar toch hebben Mir'yam en Yosef dit gedaan, want bij nader inzien kon het aanbieden van de eerstgeboren zoon aan de priester nergens beter tot zijn recht komen dan in de tempel zelf. De symboliek van de plechtigheid houdt immers in, dat het knaapje voor de dienst in de tempel wordt afgestaan omdat het de Eeuwige toebehoort. De volle betekenis hiervan is pas goed zichtbaar als de eerstgeboren zoon daadwerkelijk naar de tempel is gebracht en na betaling van het losgeld daarvan vrijgesteld en aan zijn ouders teruggegeven wordt.

Ten tweede is de lossing van Yeshua opmerkelijk als men bedenkt, dat Hij door de betaling van de vijf sheqel weliswaar vrijgekocht was van de priesterdienst in de aardse tempel, maar dat Hij later zelfs het hoogpriesterlijke ambt in de orde van Malki-Tzedeq zou bekleden in de hemelse tempel. De Levitische priesterdienst was immers slechts een schaduw van de ware priesterdienst, de tempel in Jeruzalem was slechts een schaduw van de ware tempel, en de Levitische offers waren slechts schaduwen van het ware offer.

Huidige lossing van de eerstgeborene

Aanvankelijk waren de eerstgeborenen onder de zonen Israëls dus ertoe bestemd, opgeleid te worden voor de dienst aan de Eeuwige, maar later was deze taak uitsluitend aan de leden van de stam Levi voorbehouden en moesten de eerstgeborenen uit de andere stammen worden gelost. Daarom moet tot op heden elk mannelijk kind, dat de eerstgeborene is van zijn moeder, door lossing van de Kohen [priester] als vertegenwoordiger van G'd, in het bezit van zijn ouders teruggebracht worden. Als in sommige Messiaanse gemeenten of groepen niemand met een Levitische afkomst beschikbaar is, dan kan deze taak door de voorganger vervuld worden. De som van de lossing bedraagt volgens de Tora vijf zilveren Sheqalim. In Amerika wordt dit vervangen voor vijf zilveren dollars.

De lossing moet minimaal één maand na de geboorte geschieden, op de 31ste dag, echter niet op een Shabat of Yomtov omdat het de uitwisseling van geld voor de lossing door een Kohen inhoudt, maar wel op de middendagen van een feest.

Alleen als beide ouders noch een Kohen of Bat Kohen (priester of dochter van een priester, noch een Levi of Bat Levi (Leviet of dochter van een Leviet) zijn moet de lossing geschieden. De reden waarom de eerstgeboren zoon van een priester of van een Leviet niet gelost hoeft te worden is, omdat hijzelf door zijn geboorte later een priester of een Leviet zal zijn. De eerstgeborene van een nieuwtestamentische gelovige moet daarentegen wel gelost worden omdat diens priesterschap in de orde van Malki-Tzedeq [Melchisedek] niet op zijn afkomst gebaseerd is, maar op zijn geloof in Yeshua haMashiach en omdat het daarom van het knaapje uiteraard nog niet bekend kan zijn of het later zelf een priester zal zijn of niet.

Indien het jongetje op de 31ste dag om bepaalde redenen nog niet besneden is, moet de lossing tóch plaats vinden, want de meeste Israëlieten waren tijdens hun woestijntocht immers ook nog onbesneden.

Evenals de Moadim wordt ook deze ceremonie gehouden met een feestelijke maaltijd, toch in tegenstelling tot de Bijbelse feesten en andere gelegenheden zoals bruiloften enz., waarbij de feestmaaltijd pas na afloop van de dienst plaats vindt, is de plechtigheid van de Pid'yon haBen [lossing van de eerstgeborene] juist een integraal onderdeel van S'udat Mitz'va [de feestmaaltijd] en vindt plaats nadat het brood gezegend is en voordat de wijn gezegend wordt.

De huidige lossing van de eerstgeborene gaat vergezeld met een symbolische handeling, die zich als volgt afspeelt: De Kohen [priester] houdt het brood omhoog en spreekt de b'racha uit: *"Gezegend zijt Gij, Eeuwige, onze G'd, Koning van het heelal, die het brood uit de aarde voortbrengt en die ons heeft opgedragen, het zout der aarde te zijn, amen!"* (תְּהִלִּים Tehilim [Psalmen] 104:14, מַתִּיתָהּ מַתִּיתָהּ Matityahu [Mathéüs] 5:13, Marcus 9:49-50 en Lucas 14:34-35). Hij breekt stukjes brood af, doopt ze in het zout of strooit er zout overheen en laat ze uitdelen aan de aanwezigen, om ze vervolgens gezamenlijk te eten. De woorden van Yeshua haMashiach: *"Ik ben het brood dat van de hemel is gekomen!"* (יֵהוּאָנָן Yochanan [Johannes] 6:41) en *"Gij zijt het zout der aarde!"* (מַתִּיתָהּ מַתִּיתָהּ Matityahu [Matthéüs] 5:13) komen daarbij in onze gedachten. Nu volgt de Pid'yon haBen, de lossing van de eerstgeborene.

De vader brengt het kind tot de Kohen [priester], overhandigt hem dit, legt de lossingsom vóór hem op tafel en zegt: *“Mijn vrouw heeft mij dit mannelijk kind, dat haar eerstgeborene is, ter wereld gebracht.”* De Kohen vraagt vervolgens de vader: *“Wat wenst u liever te bezitten: uw eerstgeboren zoon hier, of de vijf muntstukken die u schuldig bent voor zijn lossing?”* Dit is natuurlijk een retorische vraag, omdat de Tora juist vereist dat de vader de zoon lost. De vader neemt de muntstukken en zegt: *“Liever wil ik mijn eerstgeboren zoon behouden; hier heeft u de vijf muntstukken voor zijn lossing!”* De vader neemt de muntstukken in de hand en zegt de b'racha [zegenspreuk]: *“Gezegend zijt Gij, Eeuwige, onze G'd, Koning van het heelal, die ons heeft geheiligd door het bloed van Yeshua en die ons heeft opgedragen de eerstgeboren zoon te lossen!”* (שמורת Sh'mot [Exodus] 13:1-2,11-15, 22:29-30 en 34:19-20). Vervolgens zegt hij: *“Gezegend zijt Gij, Eeuwige, onze G'd, Koning van het heelal, die ons het leven heeft geschonken en ons in staat gesteld heeft dit tijdstip te bereiken, amen!”*

De vader geeft het losgeld aan de Kohen. Deze geeft hem zijn zoon terug en terwijl hij zijn hand met het losgeld tegen het hoofdje van het kind houdt, zegt hij: *“Dit komt in de plaats van deze, dit komt in ruil voor deze, hierdoor wordt hij vrijgesteld. Hij is binnengetreden in het leven, in de Tora en in de vreze des hemels. Moge het Uw wil zijn, dat, zoals hij nu binnengetreden is in de lossing, hij ook opgenomen moge worden in de Tora, in het huwelijk en in het doen van goede daden, amen!”*

De Kohen legt zijn handen op het hoofdje van het knaapje en spreekt de zegen over hem uit: *“Moge G'd je maken als Efraïm en Manasse! De Eeuwige zal je zegenen en behoeden. De Eeuwige zal je Zijn stralend gelaat toewenden en je genadig zijn. De Eeuwige zal Zijn blik op je gericht houden en je vrede schenken. De Eeuwige zij je behoeder, de Eeuwige zij je schaduw aan je rechterhand. Lengte van dagen en levensjaren en vrede mogen je worden toegevoegd. De Eeuwige moge je behoeden voor alle kwaad, Hij behoede je ziel. In de naam van Yeshua, onze Messias, amen!”* (בראשית B'reshit [Genesis] 48:20 en במדבר Bamid'bar [Numeri] 6:24).

Nu worden kleine bekertjes met Kiddushwijn uitgedeeld aan de aanwezigen. De Kohen neemt de grote beker in zijn hand en zegt: *“Gezegend zijt Gij, Eeuwige, onze G'd, Koning van het heelal, Gij die de vrucht van de wijnstok hebt geschapen, amen!”* Allen zeggen: לחיים L'chayim! [Op het leven!] en drinken de beker leeg. Het officiële gedeelte is hiermee beëindigd, toch voordat de S'udat Mitz'va, de feestmaaltijd wordt voortgezet, wenst iedereen de geloste eerstgeboren zoon en zijn ouders veel geluk en zegen toe: מזל טוב Mazal Tov!

Conclusie

Wanneer we het ritueel van Pidyon haBen uitvoeren, erkennen we het eigendomsrecht van de Eeuwige op de eerstgeborene van onze zonen. Zoals de Leviëten de plaats hebben ingenomen van alle eerstgeborenen van Israël, zo heeft Yeshua haMashiach de plaats ingenomen van de eerstgeborenen van de hele mensheid: *“Want alzo lief heeft G'd de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe!”* (יוחנן Yochanan [Johannes] 3:16, NBG-vertaling). Amen!

Werner Stauder